

สถานการณ์น้ำบาดาลและน้ำผิวดิน กับปัญหาที่เป็นไปได้ในประเทศไทย

ประภาวดี โอตรวรรณ^{1*}

¹ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ: praphawadee@hotmail.com

ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา พบว่าปริมาณฝนเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลงโดยมีปริมาณสูงสุดในปี 2560 โดยภาคใต้ฝั่งตะวันตก มีปริมาณฝนสูงสุด 2,174.2 มิลลิเมตร รองลงมาคือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ฝั่งตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง ตามลำดับ (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2565) ปริมาณน้ำท่าของประเทศไทยทั้ง 22 ลุ่มน้ำ (พ.ศ. 2563-2564) มีปริมาณน้ำท่าตามธรรมชาติเฉลี่ยต่อปี 213,447 ล้านลูกบาศก์เมตร เพิ่มขึ้น 40.12% ในปี 2562-2563 ที่มีปริมาณ 152,210 ล้านลูกบาศก์เมตร (กรมชลประทาน, 2565) ปัญหาน้ำบาดาลและน้ำผิวดินของประเทศไทยในปัจจุบัน อาทิ การขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่ซึ่งมีการกระจายน้ำไม่ทั่วถึง ปัญหาน้ำท่วมและน้ำแล้งซ้ำซากจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วัตถุประสงค์ของการศึกษา เป็นการติดตามสถานการณ์น้ำบาดาลและน้ำผิวดิน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข้อมูลคุณภาพและปริมาณน้ำบาดาลและน้ำผิวดิน สภาพอากาศในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปีที่ผ่านมา สถานการณ์แหล่งน้ำทั้งน้ำผิวดินและน้ำบาดาลมีแนวโน้มความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบัน ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ลดลงทำให้เกิดผลกระทบต่อภาคการเกษตรและชุมชน เพื่อเตรียมรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นทุกปี การแก้ไขปัญหาน้ำแล้งและน้ำท่วมซ้ำซาก เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำบาดาลให้มีน้ำกักเก็บน้ำใช้ทั่วทุกพื้นที่ประสบภัย นอกจากนี้ ปัญหาน้ำบาดาลอื่น ๆ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำใต้ดินไม่เพียงแต่เกิดจากการรुक้าของน้ำเค็มเนื่องจากการสูบน้ำเกินปริมาณที่สมดุลตลอดภัย บริเวณใกล้ชายฝั่งทะเลหรือพื้นที่ที่เป็นรอยต่อระหว่างน้ำจืดและน้ำเค็มเท่านั้น แต่ยังรวมถึงแหล่งน้ำบาดาลที่ถูกสารพิษปนเปื้อนจากการลักลอบทิ้งกากพิษของเสียอุตสาหกรรมและอื่น ๆ ดังนั้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้น้ำ เช่น เกษตรกร ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีเครือข่ายผู้ใช้น้ำในท้องถิ่นและการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการใช้น้ำบาดาล เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ; การรูก้าน้ำเค็ม; การปนเปื้อนแหล่งน้ำบาดาล; การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน